

Punsu soo ja metsade veerežiimi taastamine

Punsu soo asub Harjumaal Kuusalu vallas ja kuulub Lahemaa rahvusparki koosseisu. Ulatuslikum kuivenduskraavide võrk rajati alale 20. sajandi keskpaigas metsakasvatuse eesmärgil. Aastakümnete jooksul on kuivendusest mõjutatud alad kõdusoostunud ning looduslike soo- ja soometsakoosluste asemele kujunenud tihedam puistu.

Punsu soo taastamisala piirneb Pudisoo jõega, kus elab teadaolevalt Eesti ainus pärlikarbi populatsioon, mille suuruseks on umbes 25 500 isendit. Pärlikarp on pikaeline, aga keskkonnatingimuste suhtes nõudlik liik, kelle noorjärkude ellujäämine sõltub otseselt jõe stabiilsest vee- ja setterežiimist.

Punsu soo kuivenduskraavide sulgemine loob eeldused kooslustele omase veerežiimi ja taimestiku taastamiseks siirdesoo- ja rabametsades ning vanades looduspõhjustatud metsades. Lisaks aitab tegevus kaasa pärlikarbi elupaikade paranemisele, kuna väheneb setete ja toitainete kandumine jõkke.

Kogu taastamisala jääb riigimaale ja range kaitseveerežiimiga Ulliallika sihtkaitsevööndisse.

TÖÖDE NUMBRID

- Pindala: 231 ha
- Projekti valmimise aasta: 2024
- Tööde teostamise aasta: 2025
- Taastamistööde maksumus
 - Projekteerimine: 26 956 €
 - Ehitus: 118 966 €
- Projekteerija: OÜ Inseneribüroo STEIGER
- Ehitaja: Praktov OÜ
- Paisude arv: 324 tk
- Trassiraiete pindala: 28 ha
- Suletud kraavide pikkus: 20,4 km

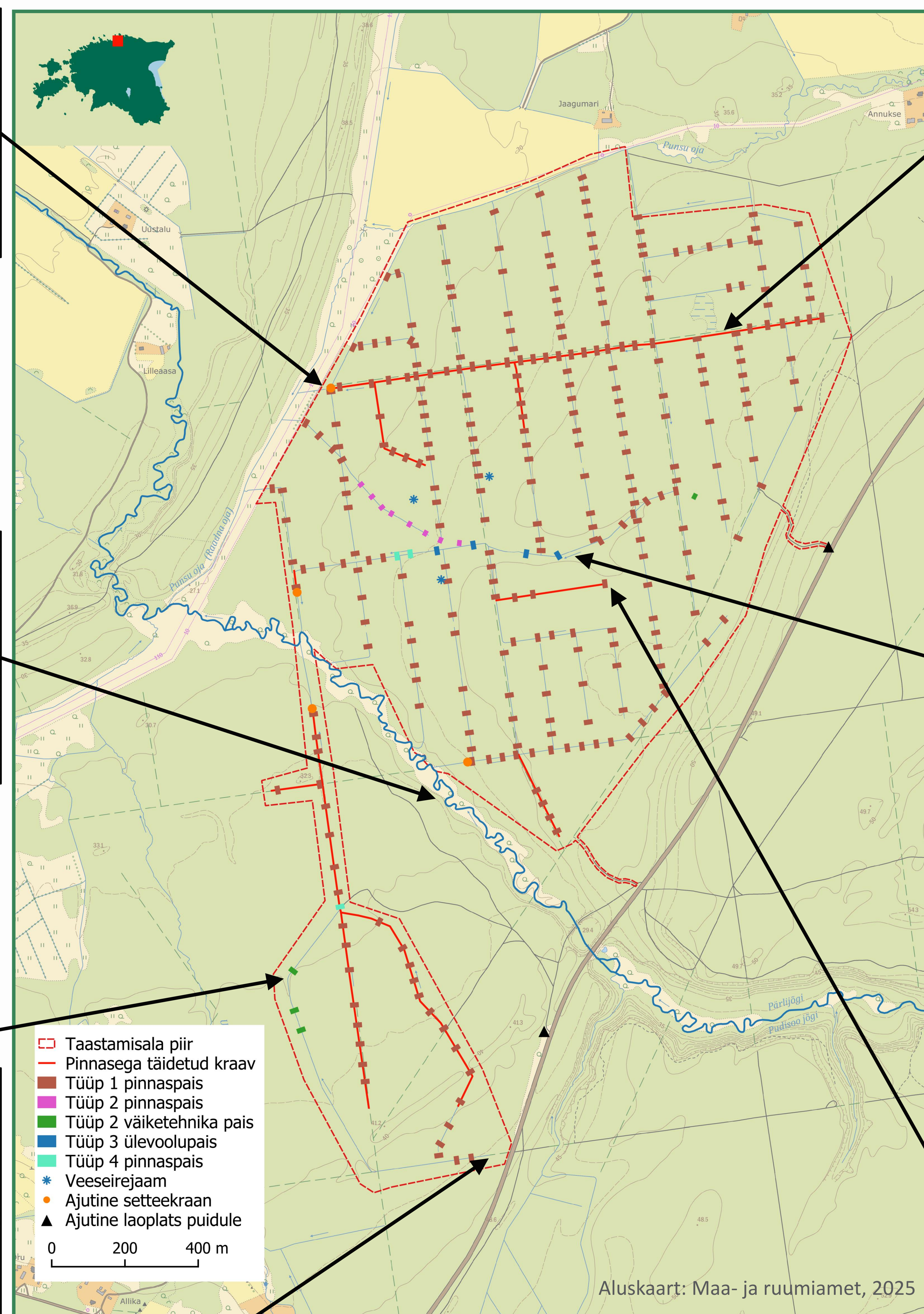
Ajutine settekraan – enne pinnasetööd alustamist rajatakse peamistele jõkke suubuvatele kraavidele settekraanid, et vältida setete edasikandumist jõkke. Kõige lihtsam moodus on kasutada kraavi põhja asetatud põhupalle, mis püüavad endasse setteid ja heljumit. Pärast töid tõstetakse pall viimase paisu taha suletud kraavi.

Puidust voolusuunajad – Pudisoo jõe sängi on mitmes lõigus pandud juurde puutüvesid, mis toimivad voolusuunajate- ja takistustena. Voolutakistuste põhjustatud erisused voolukiirustes paigutavad ümber jõepõhja setteid. Tekivad kruusasemad lõigud, mis on meelepärased paljudele jõeliikidele, sh pärlikarbile.

Tüüp 2 väiketehnikaga tehtud pais – keerulise ligipääsu ja väärtuslike koosluste puhul välditakse trassiraiet ja paisud rajatakse kas käsitsi või väiketehnikaga, mis suudab puude vahel manööverdada ka ilma liikumiskoridore raiumata. Selliste paisude ehitamine on ajakulukas ja seetõttu ka kallim, aga tihti õigustatud.

Tehnika liikumistrassid – võimalusel kasutatakse taastamisalal tehnikaga liikumiseks olemasolevaid teid ja radu, aga tihti tuleb raiuda ka uusi liikumiskoridore. Raiutud puit kas veetakse kokku või paigutatakse trassidele, et vähendada masinate tekitatud pinnasekahjustusi. Liikumistrasside laius on kuni 6 m ja trassidele jäetakse puudegruupid.

Täielikult suletud kraav – kui kraavikaldal on säilinud kraavivall, siis saab sellega täita kogu kraavi. Maastikul tekivad küll laiemad avatud koridorid, mis aga ajapikku taimestuvad. Tavaliselt on vallidele kasvanud ka puud, mis tuleb eelnevalt raiuda ja kokku vedada või hajutada järgatult maastikule.

Tüüp 3 ülevoolupais -paisude eesmärk on hoida kraavi veetase maapinnast kuni 0,2 m madalamal, mis aitab vältida ulatuslike paisutusala tekkitamist olemasolevasse looduslikku nõvasse, vähendades siiski ka kraavi kuivendavat mõju. Paisu tuum on geotekstiilist koti sees ja kaetud maakivide ja veeristega.

Tüüp 1 pinnaspais ja suletud kraav – paisud ehitatakse kohapealsest materjalist, näiteks turbast. Pais on ümbritsevast maapinnast u 0,3 m kõrgem. Pais kaetakse varem kooritud pinnasekamaraga, et see taimestuks kiiremini. Paise ehitatakse ka täidetud kraavidele, et need ei muutuks voolunõvaks.

